

Πανεπιστήμιο και Δημοκρατία

Δρ Μάνος Δανέζης

Επίκουρος Καθηγητής Αστροφυσικής

Τμήμα Φυσικής ΕΚΠΑ

email: edanezis@phys.uoa.gr

Τέλος επειδή πολύς λόγος γίνεται για το τι σημαίνει Δημοκρατία στα Πανεπιστήμια, χωρίς κανένας πολιτικός παράγοντας να έχει την τόλμη να αντιπαρατεθεί καθαρά και ξάστερα υπενθυμίζω μερικά γεγονότα που δεν πρέπει να αγνοούμε σε κάθε προσπάθεια αναμόρφωσης της διοικητικής δομής του Πανεπιστημίου

«Ο τρόπος διοίκησης των πανεπιστημίων, δεδομένων των ευρύτερων «δογματικών» αντιλήψεων της ελληνικής κοινωνίας, αποτελεί ένα πολύπλοκο θέμα με βαθιές ιδεολογικές ρίζες.

Τα βασικά ιδεολογικά προβλήματα που αντιστρατεύονται τις όποιες ουσιαστικές πανεπιστημιακές αλλαγές είναι τα επόμενα δύο:

1. Το πρώτο πρόβλημα είναι η αντίληψη της Ελληνικής Κοινωνίας περί του ρόλου του συνδικαλιστικού κινήματος, όπως διαμορφώθηκε μετά την μεταπολίτευση.

Ο ρόλος του συνδικαλιστικού κινήματος έπαψε να είναι απλά προστατευτικός των δικαιωμάτων των εργαζομένων και διεκδικητικός με στόχο τους καλλίτερους όρους εργασίας και αμοιβών των εργαζομένων. Το Ελληνικό Πολιτικό Σύστημα, επιλέγοντας σιωπηλά το αυτοδιαχειριστικό σοσιαλιστικό μοντέλο (ή μοντέλο Κοινωνικοποίησης), επέβαλε την συμμετοχή των εργατικών συνδικάτων σε όλα τα όργανα διοίκησης των παραγωγικών μονάδων.

Στο πλαίσιο όμως μιας ανέτοιμης, σε πολλά επίπεδα, ελληνικής κοινωνίας, διαστρεβλώθηκαν τα θετικά στοιχεία μιας τέτοιας πολιτικής επιλογής και τα επιμέρους συνδικαλιστικά όργανα μετατράπηκαν σε κομματικά παραρτήματα εξυπηρετώντας βασικά μικρόθωρες ψηφοθηρικές ή προσωπικές πολιτικές.

Μέσα σε αυτή την «ασθενή» κοινωνικοπολιτική ατμόσφαιρα οι συνδικαλιστικές ηγεσίες, μέσα στο «άγχος» τους να ανελιχθούν στις κομματικές δομές και αναζητώντας την ψήφο του «λαού» τους, με κάθε μέσον, ακόμα και βίαιο, μετατράπηκαν σε «κομματάρχες» ολιγαρχικών και συντεχνιακών δομών, αγνοώντας τις ευρύτερες κοινωνικές, παραγωγικές και εθνικές προτεραιότητες του συνόλου των εργαζομένων, ασχέτως συντεχνιών, παρατάξεων και κομμάτων.

2. Το δεύτερο πρόβλημα είναι η δημιουργηθείσα ψευδαίσθηση περί δημοκρατικών συλλογικών διαδικασιών.

Στην πραγματικότητα, πριν την συλλογική έκφραση, οι αποφάσεις, καλώς ή κακώς, έχουν συζητηθεί και σε πολλές περιπτώσεις προαποφασιστεί, μέσα στις δομές μικρών ολιγαρχικών ομάδων που γνωρίζουν «πολλά περισσότερα» από όσα «επιτρέπεται» να γνωρίζουν οι συμμετέχοντες στα δήθεν «δημοκρατικά όργανα λήψης αποφάσεων». Οι όποιες αποφάσεις των ολιγαρχικών αυτών ομάδων γίνεται προσπάθεια να στηριχθούν από τα μέλη των συλλογικών οργάνων, όχι πάντα με βάση την αναγκαιότητα, την λογική συγκρότηση και την εντιμότητά τους, αλλά πολλές φορές στη βάση προσωπικών ή συντεχνιακών ωφελημάτων.

Σε ιδεολογικό επίπεδο, η ψευδαίσθηση μιας κοινωνικής ισότητας, που δημιουργείται μέσω αυτών των πλαστών δημοκρατικών διαδικασιών, δίνει αρκετές ευκαιρίες σε όλους, άσχετα ποιοτικού ή ποσοτικού περιεχομένου, για μια κοινωνική και επαγγελματική ανέλιξη μέσα σε ένα προκαθορισμένο σύστημα ελαστικών αξιών, που εύκολα προσαρμόζονται στις ανάγκες των κοινωνικών, προσωπικών, συντεχνιακών και

κομματικών σκοπιμοτήτων.

Η χαρακτηριστική πλάνη που δημιουργεί αυτό το σαθρό σύστημα είναι ότι, «όλοι έχουν ισοδύναμη γνώμη, άποψη και ψήφο επί παντός του επιστητού, ακόμα και για θέματα που δεν κατέχουν, ή «πονηρά και επιλεκτικά ενημερώνονται» λίγες μόλις στιγμές πριν τις «διαδικασίες» λήψης αποφάσεων.

Σημαία της λογικής αυτής είναι «η κοινή ανθρώπινη λογική» η οποία μπορεί να δώσει λύση από τα οικονομικά προβλήματα του κράτους, μέχρι τα θέματα παραγωγικότητας, εισαγωγής υψηλής τεχνολογίας ή της εθνικής εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας.

Οι πολίτες μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο περισσότερο από τη δυνατότητα, ή την ορθότητα των αποφάσεων που παίρνονται, ενδιαφέρονται για αυτές καθ' αυτές τις διαδικασίες σαν μέσο προσωπικής, κοινωνικής και επαγγελματικής τους καταξίωσης και επιβεβαίωσης.

Τα δύο αυτά προβλήματα ταλανίζουν και τις διοικητικές δομές των πανεπιστημίων επιβάλλοντας την συνδιοίκηση και τις πλαστές δημοκρατικές διαδικασίες που επιτρέπουν την ατομική ανέλιξη προσώπων και συμφερόντων.

Όπως είναι προφανές δεν είναι δυνατή η ανατροπή αυτών των ιδεοληψιών μονομερώς στον πανεπιστημιακό χώρο.

Θα πρέπει να διατυπωθεί ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο για το σύνολο της Ελληνικής κοινωνίας και να εφαρμοστεί όχι μόνο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αλλά στο σύνολο της ελληνικής κοινωνικής δομής.